

8. květen – Den vítězství

Kdy a kde vlastně začalo být jasné, že nacistické Německo a jeho spojenci válku prohrají? V roce 1940, kdy pýcha německé armády Luftwaffe nedokázala porazit Británii ve vzduchu? Na pláních východu Evropy, kdy se německá technika na podzim 1941 topila v blátě, nebo v zimě téhož roku, když ji znehbynil ruský mráz? Na přelomu roků 1942 a 1943, kdy statisíce německých vojáků pomřely hladem a zimou před Stalingradem? Či na plázech Normandie 6. června 1944, když Britové, Američané a jejich spojenci otevřeli druhou frontu? Můžeme si vybrat kterýkoli mezník, ale jedno je jisté: Třetí říše se ubírala ke svému konci velmi dlouho. A k 8. květnu pětáctýřicátého roku bylo nutné urazit dlouhou a krvavou cestu.

Když se americký prezident Roosevelt, britský předseda vlády Churchill a sovětský vůdce Stalin sešli v únoru posledního válečného roku na Jaltě, měli jasno: válka skončí dříve či později porážkou Německa. Nevíme, zda počítali s tím, že Hitler povede válku až do úplného konce; že už není schopen vidět situaci reálně; že mu zůstal už jen fanatismus, který se nezastaví před dalším ničením – ani sebezničením.

Zatímco se spojenecké armády blížily k Berlínu, nacistický vůdce ve svém berlínském podzemním bunkru spřádal fantastické teorie o německých zázračných zbraních, které rozhodnou válku (v použitelném stavu žádné neexistovaly), o armádách, které Berlín zachrání (žádné bojeschopné už nebyly k dispozici) a o rozkolu, jenž rozloží jednotu Spojenců, kteří pak jednotlivě Německo nedokážou porazit (nestalo se, zůstali jednotní). Když 12. dubna zemřel v USA prezident Roosevelt, bylo to pro Hitlera znamení z nebes a zároveň nejspíš poslední zpráva, kterou mohl považovat za dobrou. Až do konce dubna hnal do bojů kluky, kteří byli ještě dětmi, a starce; byly to jen zbytečné oběti, tyto „vojáci“ vůbec nemohli proti zkušeným frontovým bojovníkům Rudé armády obstát. Vůdce to vzdal 30. dubna a zastřelil se.

Nová německá vláda v čele s veloadmirálem Dönitzem se pokusila ihned po Hitlerově smrti vyjednat se Sověty příměří, ti ale odmítli. Dönitzovi tedy nezbylo nic jiného, než jednat se Spojenci o kapitulaci. Sedmého května ji německá delegace (v čele stál šéf vrchního velení německé armády generál Alfred Jodl) podepsala v hlavním stanu generála Eisenhowera, vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě. Německá armáda měla zastavit akce v 23.01 hodin 8. května. Přestože na kapitulacním protokolu stál podpis náčelníka sovětské vojenské mise generála Susloparova, Stalina kapitulace v Remeši rozlítla: argumentoval tím, že Sovětský svaz nesl hlavní tíhu války v Evropě, a trval na tom, aby byla kapitulace podepsána přímo v Berlíně. Spojenci nechtěli zbytečné spory, a tak přistoupili na Stalinův výklad, že šlo pouze o „předběžnou kapitulaci“; celý akt ukončení války se tak měl opakovat druhý den v Berlíně. Stalin také odmítl Churchillův návrh, aby byl Dnem vítězství vyhlášen 7. květen, a navrhl počkat na 9. květen, až „berlínská“ kapitulace vstoupí v platnost. Jeho zdůvodnění, že vyhlášení vítězství dříve, než Německo opravdu složí zbraně, by „zmátlo veřejnost Sovětského svazu“, se řadí mezi nesmyslná a kuriózní vyjádření sovětských a ruských vůdců, kterých jsou dějiny – a vlastně i dnešek – plné. Protože se ale 7. května zpráva o kapitulaci v Remeši šířila po celé Evropě, vyhlásili nakonec Churchill, americký prezident Truman a de Gaulle (předseda prozatímní francouzské vlády) Den vítězství 8. května, avšak Stalin až 9. května ráno.

Vraťme se ale k berlínské kapitulaci 8. května. Po problémech s hledáním vhodného a důstojného místa – v Berlíně prakticky nestály stavby, které by nebyly více či méně poškozené boji – našli Spojenci budovu vojenské školy v Berlíně-Karlshorstu. Konec německé vojenské moci měli přijmout vysocí vojenští představitelé Spojenců: Sovětský svaz reprezentoval maršál Georgij Žukov, Spojené státy generál Carl Spaatz, Velkou Británii maršál Arthur Tedder a Francii generál Jean de Lattre de Tassigny. Německou delegaci vedl polní maršál Wilhelm Keitel. Samotný kapitulacní akt začal pozdě večer a byl vcelku krátký, bez dlouhých proslovů. Čas podpisu uvádějí zdroje různě: 23:33 nebo 23:34 hodin

středoevropského letního času, tedy 0:33 nebo 0:34 hodin moskevského času – to také může vysvětlovat, proč v Rusku dodnes slaví Den vítězství 9. května. Žukov poté vyzval německou delegaci, aby opustila sál (dodejme, že oba šéfové delegací, kteří podepsali kapitulace, tedy Jodl i Keitel, zemřou rukou kata poté, co je norimberský tribunál odsoudí jako válečné zločince k smrti), a po jejím odchodu vypuklo mezi přítomnými nadšení. Sověti nechali dovézt občerstvení až z Moskvy a vojenský korespondent novin Pravda Jakov Makarenko napsal, že banket trval až do šesté hodiny ránní. Jeho závěr byl nad ránem provázen hřměním děl: sovětsí vojáci spustili kanonádu na oslavu vítězství.

Plánovaná přehlídka čestné roty byla odvolána. Údajně se tak stalo proto, že se generálové na ranním sluníčku necítili dobře. Pokud je to pravda, mějme pro ně pochopení. Vždyť vyhráli válku...

Německo kapitulovalo!

Podepsání úmluvy o bezpodmínečné kapitulaci německých ozbrojených sil.

ÚMLUVA O VOJENSKÉ KAPITULACI.

1. My, níže podepsaní, jednajíce jménem německého vrchního velitelství, souhlasíme s bezpodmínečnou kapitulací všech našich ozbrojených pozemních, námořních a leteckých sil, jakož i všech sil, které jsou v této době pod německým velením. Nejvyššímu hlavnímu velitelství Rudé armády a zároveň i Nejvyššímu velitelství spojeneckých expedičních vojsk.

2. Německé vrchní velitelství vydá ihned rozkazy všem velitelstvím pozemních, námořních a leteckých sil a všem silám pod německým velením zastavit válečnou činnost o 23. hodině podle středoevropského času dne 8. května roku 1945 a zůstat na svých místech, kde se právě nacházejí, úplně se odzbrojit, při čemž odevzdají všechny své zbraně a vojenský majetek místním velitelstvím nebo důstojníkům, určeným zástupci spojeneckých hlavních velitelství, neničit ani jinak nepoškozovat lodí a letadla, jejich stroje, korpusy i ostatní zařízení, jakož i stroje,

výzbroj, aparáty a veškeré vojensko-technické prostředky k vedení války vůbec.

3. Německé vrchní velitelství určí ihned vhodné velitele a zabezpečí vyplnění všech dalších rozkazů, vydaných Nejvyšším hlavním velitelstvím Rudé armády a Nejvyšším velitelstvím expedičních vojsk.

4. Tato úmluva může být zaměněna jiným generálním dokumentem o kapitulaci, uzavřeným Spojenými národy nebo jejich jménem, určeným Německu a německým ozbrojeným silám vůbec.

5. Kdyby německé vrchní velitelství anebo jakékoli ozbrojené síly pod jeho velením se nezachovaly v soulase s touto úmluvou o kapitulaci, Nejvyšší velitelství Rudé armády a zároveň také Nejvyšší velitelství spojeneckých expedičních sil použijí takových trestních opatření anebo zahájí jinou přípustnou činnost, jakou budou považovat za vhodnou.

6. Tato úmluva je sepsána v jazyce ruském, anglickém a německém; autentický je pouze text ruský a anglický.

Podepsáno dne 8. května 1945 v Berlíně. - Za německé vrchní velitelství

Keitel, Friedeburg, Stumpf.

Přítomni:

zmocněnec nejvyššího hlavního velitelství
Rudé armády

G. Žukov,

zmocněnec Nejvyššího velitele expedičních
spojeneckých vojsk maršál letectva

Tedder.

Při podepsání byli přítomni jako svědci velitel strategických vzdušných sil generál **Spaats**
a hlavní velitel francouzské armády generál Delâtre de **Tassigny.**

Zdroje:

NÁLEVKKA, V. *První týdny míru*. Praha: Mladá fronta, 1985

Kronika 20. století 1940 – 1949. Praha: Fortuna Libri, 2007

„HONZA M.“. *Akt vojenské kapitulace Německa (1)* [online]. Vojtěch Šír - Fronta.cz, 2006-02-23 [cit. 2022-05-04]

„HONZA M.“. *Akt vojenské kapitulace Německa (2)* [online]. Vojtěch Šír - Fronta.cz, 1999-08-04 [cit. 2016-05-04]